

Bayram

* İbnu Abbâs (radiyallahu anhüma) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) bayram günü - çıkıp iki rek'at namaz kıldırdı. Ne bunlardan önce ne de bunlardan sonra başka namaz kıldırdı."

* Ebu Ubeyd Sa'id İbnu Ubeyd'in anlattığına göre, Hz. Ömer (radiyallahu anh) ile bir bayramda beraber olmuştur. Hz. Ömer önce namaz kıldırması, sonra hutbe okuyup halka şöyle hitab etmiştir: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) sizleri bu iki bayram gününde oruç tutmaktan men etti. Bu iki bayramdan biri oruç tuttuğunuz aydaki ramazan bayramınızdır. Diğeri de kurbanlarınızdan yediğiniz günün bayramıdır!"

* Ubeydullah İbnu's-Sebbak rahimehullah'tan gelen bir rivayette, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm cumalardan birinde şöyle buyurmuştur: "Ey müslümanlar! Bu öyle bir gündür ki, Allah Teâlâ Hazretleri onu (sizlere) bayram kılmıştır, öyleyse yıkanın. Kimin yanında bir tiyb (sürünme maddesi) varsa ondan sürünmesinde bir zarar yoktur. Size misvakı da tavsiye ediyorum."

* İbnu Ömer radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resulullah aleyhissalatu vesselam ashabına fitir sadakasından yedirmedikçe Ramazan bayramı günü bayram namazına çıkmazdı."

* "Sevabını Allah'tan umarak iki bayram gecesinde kalkıp ibadet eden kimsenin kalbi, kalblerin öldüğü gün ölmez."

PIRLANTA SERİSİ...

Bayram, bütün bir ramazanın özü, usâresi ve ötelerin sihirli vâridatıyla gelir boşalır başımızdan aşağı ve bize bitiş içinde başlangıcın müjdesini verir. Böyle bir müjdenin duyulup hissedilmesi, fertten ferde, toplumdan topluma değişebilir; geçirilen ramazanın derinden duyulması, gönüllerin ramazan rengine boyanması, şuurların ötelere ve ötelere de ötesine uyanması ölçüsünde bayram da daha bir nazlı gelir, daha bir farklı yaşanır ve daha bir büyüklü geçer.

İnsan, bayramda karşılaştığı birinden gördüğü muameleyi, karşılaştığı daha başkalarından da göreceği mülâhazasıyla, gün boyu, realitenin elinden yudumladığı zevk ve lezzetlerin yanında, iyiliğe bu kadar açık insanlardan göreceği mutasavver hazları da doya doya yaşar; realitelerle tasavvur ve tahayyül dünyasından kendine göre yepyeni bir âlem inşa ederek, mekânın dar üç buuduna karşılık ve zamanın izafilik esprisine dayalı göz görmemiş, kulak işitmemiş, dünyevî aklın sınırlarını aşkın bir sihir dünyasında dolaşır durur.

Ezanlar, kâmetler, namazlar, dualar, münâcâtlar, istiğfarlar, iç murakabeler farklı yöntemlerle o kâpiya yönelmenin birer remzi ve işaretidir. O kapının önünde yükselenecek bu ses ve bu davranışlar, ruhun solukları olması ölçüsünde, ötelere nasıl kabul görür onu bilemem ama, biz, bazen varlığımızın, o duyuş ve söyleyişler içinde eriyip gittiğini hissederiz. Öyle ki bazen, içimizden kaynayıp gelen duyguları ifadeye kelime yetiştiremediğimizden fukur fukur kaynayan bir sükûta gömülür ve sessiz infiallerimizle, bu içli, bu derinden, bu ledünnî durumumuza bir yerden cevap verileceğini, bizim susmamıza bedel, ötelere sesinin gürül gürül yükseleceğini beklemeye koyuluruz. Meleklerden mi, ruhanîlerden ki, yoksa kendi vicdanlarımızın meçhul bir menfzenden mi kopup geleceğini beklediğimiz böyle bir sesi net duymasak bile, mutlaka cevap verildiğine ve verileceğine inancımızla, ürpertilerimizde onu duyar gibi olur, haşyetle sarsılır veya sevinç gözyaşlarıyla boşalırız.

Bayram bir aylık orucun toplu bir iftarı olduğu için, günlük iftarların sünnet türünden âdabı bayramda da yerine getirilir. Nitekim orucunu tatlı bir şeyle açmayı adet edinen Peygamber Efendimiz Aleyhissalâtu Vesselam, Ramazan Bayramına da tatlı yiyerek başlardı. Bayram sabahında hurma gibi bir tatlı ile bir aylık oruçlarını açmadan evlerinden ayrılmazlardı.

Ramazan Bayramı sabahı melekler yollara dökülür ve şöyle seslenirler:

"Ey Müslümanlar topluluğu! Keremi bol olan Rabbinizin rahmetine koşunuz. O, bol iyilik ve ihşanda bulunur. Sonra onlara bol bol mükâfatlar verilir. Siz gece ibadet etmekle emrolundunuz ve emri yerine getirdiniz."

Gündüz oruç tutmakla emrolundunuz, orucu tuttunuz ve Rabbinize itaat ediniz, mükâfatınızı alınız." Bayram namazını kıldıktan sonra bir münâdi şöyle seslenir:

"Dikkat ediniz, müjde size! Rabbiniz sizi bağışladı, evlerinizin doğru yola ermiş olarak dönünüz. Bayram günü mükâfat günüdür. Bugün semâ âleminde mükâfat gün olarak ilan edilir."

Bağışlama ve Mükâfat Günleri

Müslümanlar bir ay boyunca sahura kalktılar, besmele ile sahur yemeğini yediler; seherde Hakk'ın divanına el açıp yalvardılar, yakardılar, tövbe, istiğfar, dua ve niyaz ettiler. Gündüzleyin her türlü meşakkate Allah rızası için katlanarak aç-susuz kaldılar, oruçlarını tamamladılar, kulluk imtihanından başarı ile geçtiler, akşam ezanıyla dualarla iftar ettiler; ruhi ve manevi hazın doruğuna tırmandılar; sofralarında yoksulları, yetimleri, kimsesizleri doyurdular; ailece, çoluk-çocuk iftarın sevincim paylaştılar... Teravihe gittiler, o coşkun cemaatin içinde rükuya eğilip, secdeye kapandılar; kalplerindeki kinleri, hırsları, düşmanlıkları birer birer attılar, terk ettiler ve mütevazı, olgun, samimi birer kul oldular.

Bir ay boyunca her gelen günü evvelkine göre daha da şuurla değerlendirdiler; gün geldi kendilerini nefis muhasebesine tabi tuttular, iç dünyalarında kendileriyle hesaplaştılar, eğilmeyen başlar da secdeye kapandı. Hakk'a kul olmanın zevkine erdi; günah vadilerinde koşanlar o şerli yollardan çoktan döndüler; sevaplara, hayırlara ve iyilik yollarına yöneldiler. Mü'minler bir ay boyunca sadece aç kalmadılar, sadece midelerine oruç tutturmakla yetinmediler; ellerini, ayaklarını, dillerini, gözlerini, kulaklarını dinimizce haram olan ve yasak olan her söz ve davranıştan sakındırdılar... Bu ayda midelerle beraber bütün diğer organlarımız da oruç tuttu. Ayaklar kötülüğe yürümedi, eller zulme aracı olmadı, gözler şerri görmedi, kulaklar ahlaka uymayan sözleri dinlemedi, diller dedikodu ve giybetten sakındı.

İşte bu ciddi çabanın ürünlerini bugün mü'minler devşirecekler. Bugün İlahi başışa erecekler; bugün yüzler gülecek, gönüller sürurla dolacak, evler şenlenecek.

Kardeşlik-Birlik-Dayanışma Günleri

Bayram günleri kardeşlik duygularının en geniş bir şekilde ortaya çıktığı günlerdir. Bugün dargınlar barışmalı, dostlar kaynaşmalı; büyük-küçük herkes üzerine düşeni yapmalı... Akrabalar birbirlerini ziyaret etmeli, anne-babaların elleri öpülmeli, hal ve hatırları sorulmalı, baba dostları ziyaret edilmeli... Dargınların barıştırılması için teşebbüste bulunmalı, böyle teşebbüsler desteklenmelidir... Bugün çocuklar en güzel elbiseleri giyinmeli; yetimler yoksullar, kimsesiz çocuklar unutulmamalı. Unutmayalım ki bir öksüzün ayağını rahatsız eden diken çıkarıldığında, Cenab-ı Hak o dikenden nice manevi güller açtıracak ve kabir hayatında o hayır ve iyilik sahibini mutlu kılacaktır. Kabirlerinin gül bahçesine benzemesini isteyenler bayramda yoksulların, öksüzlerin, kimsesizlerin gönüllerini alsınlar, onları yardımlarıyla sevindirsinler... Yine unutmayalım ki, kimsesiz bir çocuğun ayağına giydirdiğimiz bir çift pabuç, mahşer gününde, bizim en sıkıntılı zamanımızda şefkat vesilesi olarak karşımıza çıkacaktır; hasılı, yapacağımız her çeşit hayır, iyilik ve yardım asla karşılıksız kalmayacaktır!..

Bugün Hiç Kimse Unutulmamalı

Bugün işimiz bayramın öngördüğü kardeşlik halkasını genişletmek ve bayramın huzurunu teneffüs etmek, bayramın mutluluğunu manen sindirmektir. Bugün hiç kimse ihmal edilmemelidir. Bugün ağlayan gözler gülmeli, inleyen hastalar teselli edilmeli, kederli gönüller şenlendirilmeli, büyükler ziyaret edilmeli, küçükler sevindirilmeli, dostların hal ve hatırları sorulmalı, uzakta olan akraba ve dostlara tebrikler yollanmalı, bilhassa asker ocağındaki evlatlarımızı mektup yazmalı, bu sevinç gününde onların bayram sevincine de iştirak edilmelidir.

Bayramlar sevinç ve meserret günleridir. Peygamber Efendimiz (sas) bayram günlerinde Habeşli'lerin kılıç-kalkan ile harp oyunu oynamalarına, ashabının da onları seyretmesine izin vermiştir. (Müslim, Salâtü'l-ideyn, 19) Yine böyle bir bayram gününde def çalıp ezgiler söyleyen kızları seyreden Hz. Aişe'yi bundan engellememiştir. (Müslim, Saiâtü'l-ideyn, 16)

İslâm âlimleri Asr-ı Saadet'te yaşanmış olan bu örnekleri, bayram günlerinde çeşitli eğlenceler yapılabileceği tarzında değerlendirmişlerdir. Tabii ki, bu eğlenceler, dinimizin helal kabul ettiği hareketlerle sınırlı olacaktır. Yani meşru ve mubah olacaktır.

Mademki bayramlar sevinç ve neşe günleridir, o halde bayramların ruhaniyeti ve manevi neşesini karartacak en küçük hatalardan bile kaçınmamız icap eder.

Bayram Namazı

Bayram sabahı mümkünse erken kalkmalı, banyo yapmalı, temiz çamaşırlar ve elbiseler giyilmelidir. Camiye gidilirken acele etmeden vakur adımlarla yürümeli, Allah'ı zikrederek tekbir getirilmelidir. Ramazan Bayramı'nda bayram namazı için evden çıkmadan bazı tatlı şeyler yenilmesi. Kurban Bayramı'nda ise o günün ilk yiyeceğinin kesilen kurban etinden bir şeyler olması sünnet olan davranışlardır. Keza, bayram namazına genç, yaşlı, hatta çocukların bir arada veya peş peşe gitmeleri; bilhassa gençlerin ve çocukların bu vesile ile namaza başlatılması çok isabetli olur. Bayram münasebetiyle ilk defa namaza gelenlere de hor gözle bakılma-malı, öylelerine şefkatle yaklaşılmalı ve gülyüz gösterilmelidir. Belki bu vesile ile onların da dini hayatı sevmeleri sağlanmış olur.

Bayram namazı kılındıktan ve bayram hutbesi dinleyerek dua edildikten sonra cami çevresinde, mahallede, evde, köy odalarında ve şehirlerde örneğe göre bayramlaşma, tebrikleşme başlar. Burada şunu da hatırlatalım ki, bir gün öncesinden bayram namazının kılınışı hakkında bilgi edinmek yararlı olur. Bu, bir din hizmetlisinden (müftüden, vaizden, imamdan) öğrenilebileceği gibi, evlerimizde bulunan "ilmihal" kitaplarından okuyarak da öğrenilebilir. Böylece, senede sadece iki defa kılındığı için unutulmuş olan bilgiler tazelenmiş olur. Ertesi sabah bayram namazı kılarken, herhangi bir şaşırma ve yanılmaya da meydan verilmemiş olur.

NUMAN İSMİNİN BAYRAM OLMASI

Ankara'nın Çubuk kazasına bağlı Solfasol (Zülfazıl) köyünde 1352'de (H. 753) dünyaya gelen Numan, babası Ahmed Koyunculu'nun gayret ve çabalamasıyla ilk tahsilini civarda bitirdikten sonra. Bursa'ya gitmeye muvaffak olmuştur. Bursa, o günün tam mânâsıyla bir ilim ve irfan merkezidir. Nitekim ilk Şeyhülislâm Molla Fenâri, Yıldırım'ın Ulu Cami başıamamı Süleyman Çelebi, tasavvuf büyüğü Emir Sultan ve fırın işletip ekmek sattığı için kendisine Somuncubaba denen Şeyh Cemalüddin-i Aksarayı gibi zâtlar hep Bursa'dalar. Çevrelerine mânâ ışıklan serpip, ilim, irfan nûru yaymaktalar. Buradaki tahsil devresinde emsallerinden çok üstün bir muvaffakiyet gösteren Molla Numan, medrese ilimlerini bütünüyle hem de iyi derecede ikmal edince, onu Ankara'da Melike Hatun'un yaptırdığı Kara Medrese'ye müderris tayin ederler. Ankara medresesinin başmüderrisi olan Numan, bu sırada halkın derin saygı ve hürmetini kazanır. Ama o yine de huzur bulmaz, bu şan ve şöhretin aldatıcı şeyler olduğunu düşünerek mânevi eksikliklerinin bulunduğunu düşünmekten geri kalmaz. Böyle mânevi muhasebe içinde kıvrandığı günlerden birinde kendisine tanımadığı biri gelir, uzattığı bir mektubu okumasını rica eder.

Mektup, Kayseri'de bulunan mânâ büyüğü Cemalüddin-i Aksarayı'den gelmekte, kendisini Kayseri'ye dâvet etmektedir. Şeyhin değerli talebesi Şücaaddin ile birlikte yola çıkan Müderris Numan, bir Kurban Bayramı gününde Kayseri'ye varıp. Şeyhin huzuruna girer. Bundan çok memnun olan Şeyh, ayağa kalkar: "Bilmem bu iki bayramın hangisiyle sevineyim" der. Müderris Numan'ın gelişini de ayrı bir bayram telâkki eder.

İşte bundan sonradır ki, Numan ismi bırakılır, Bayram ismi söylenmeye başlanır. Buradaki ikameti müddetince Şeyh Cemalüddin-i Aksarayı'den mânevi feyizler alıp ihlâslı irşadlarını iyice benimseyen Bayram, Şeyhiyle birlikte hac yolculuğuna da çıkar. İlk önce Şam'a, daha sonra da Mekke'ye varırlar. Geçtikleri yerlerin ilim ehli, irfan sahibi zâtlarını görüp ziyaretlerinde bulunurlar. Hac'dan sonra tekrar Ankara'ya dönen müderrisimiz, artık "Hoca Numan" değil, "Hacı Bayram"dır. Şeyhinin iltifatıyla Bayram ismini almış, gittikleri hac münasebetiyle de Hacı sıfatına lâyık olmuştur. Hacı Bayram, artık doğduğu Solfasol köyüne yerleşir, iktisab ettiği tasavvuf ilmiyle çevrede İslâmî hizmete başlar...

Şevval Orucu

"Kim oruçla geçirdiği Ramazan ayından sonraki Şevvâl ayında altı gün oruç tutarsa, bütün seneyi oruçla geçirmiş gibi olur!."

Demek ki, bir aylık Ramazan orucundan sonra Şevvâl'de de altı gün oruç tutarak orucunu otuz altıya çıkararak kimse, bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi sevap almaktadır.

Âlimlerimiz, bütün seneyi oruçla geçirmiş gibi sevap almanın izahını şöyle yapmaktalar:

Ramazan boyunca oruç tutan insan her orucuna on sevap almışsa yekûnu üç yüz eder. Şevvâl ayında tuttuğu altı orucuna da onardan almış sevap alınca, eder üç yüz altmış. Yani bir sene.. Dolayısıyla hadîsin işaret ettiği sırâ nâil olur. Bütün seneyi oruçla geçirmiş gibi mânevî kazanç elde edebilir.

Bir Menkibe

Süfyanı Sevri anlatıyor:

- Ben Mekke-i Mükerrreme'de üç sene oturdum. Mekkelilerden bir kimse her gün Harem-i şerife gelir, tavaf eder, namaz kılar ve sonra bana selam verip giderdi. Ben bu kimse ile tanıştım. Bir gün o kimse beni yanına çağırdı. Bana dedi ki:

-Ben öldüğüm vakitte kendi elinle beni yıka, namazımı kıl ve defneyle. O gece beni terk etmeyip kabrimde gecele.

Mükireyn suali anında bana Tevhid'i telkin et!, dedi.

Ben de o kimsenin istediklerini yapmayı kabul ettim. Bana emrettiğinin aynısını yaptım: Kabrinde geceledim. O gece uyku ile uyanıklık arasında iken :

-Ya Süfyan! Beni korumaya ve senin telkinine ihtiyaç kalmadı, diye bir ses işittim.

O zaman: *-Ne sebeple bu lütfâ eriştin, diye sordum Bana cevap olarak:- Ramazan-ı şerifin orucunu tutup şevval'den altı gün daha eklemem sebebiyle, dedi.*

O zaman ben uyandım. Yanımda kimseyi göremedim. Abdest aldım, namaz kıldım, uyudum; böylece üç kere gördüm. Bildim ki bu Rahmanîdir; şeytandan değildir. O zaman da kabrin yanından ayrıldım ve "Ya Rabbi! Beni Ramazanın orucuna ve şevval'den altı gün orucuna muvaffak kıl" diye dua ettim. Allahü Teala Hazretleri beni de muvaffak kıldı.